

Turistična geografija Slovenije

I. - naravne in kulturne sestavine pokrajine

- značilnosti turističnih krajev

II. izbrani turistični kraji:

morje

reke in jezera

vodni izviri

jame

gore

gričevje in hribi

Turistična ponudba

- količina turističnih dobrin in storitev, ki so jih ponudniki pri določeni ravni cen in določenem deviznem tečaju pripravljeni prodati (Hunziker in Krapf, 1942).
- materializirani in nematerializirani rezultati človekovega dela; številne dejavnosti
- naravne turistične privlačnosti
- s človekovim delom ustvarjene turistične privlačnosti

Elementi turistične ponudbe

- primarna turistična ponudba:

naravne dobrine (ustvarila jih je narava) in
družbene dobrine (plod človekovega dela v
preteklosti)

- sekundarna turistična ponudba (človek jih še
vedno proizvaja, storitve)

NARAVNE DOBRINE

Kaj je naravna dediščina?

- kaj nam bo še ostalo, če ne bomo zavarovali in ohranili vsaj nekaj tistega najvrednejšega, kar smo podedovali od prednikov?
- tisto najvrednejše imenujemo naravna dediščina
- naravna dediščina je torej vse okoli nas, vsa neživa narava in vse živalske in rastlinske vrste, ki so zaradi kakršnegakoli vzroka pomembnejše za naše življenje
- takšna dediščina ima neko določeno vrednoto (znanstvena, ekološka, estetska, kulturna):
 - materialno vrednost (gospodarsko izkoriščanje - hidroenergetski potencial reke)
 - iracionalna vrednota (vrednotenje je osebno in je odvisno od zavesti in znanja posameznika, kakor tudi od celotne družbe)
- vse je odvisno od kulturne stopnje naroda

Naravne prvine kot turistični dejavnik

- turistične dobrine primarne ponudbe
- naravne sestavine nekega območja, ki niso nastale zaradi turizma
- zaradi svojih lastnosti privlačijo turiste
- naravne prvine pokrajine postanejo turistične dobrine:
 - doživljajsko zmožnost
 - primernost za izvajanje rekreacijskih aktivnosti
 - neposreden vpliv na delovanje človeškega organizma

Pokrajine Slovenije

SLO je krajinsko izredno pestra, na kratke razdalje se pokrajina močno spreminja. Na našem ozemlju se srečujejo 4 geografska območja:

- Alpe
- Sredozemlje
- Dinarsko-kraški svet
- Panonska nižina

Višinska razlika sega od 0 do 2.864 m nad morjem, povprečje je 600 m nm. v.

Motivi oz. vzroki za obisk SLO

	1997	2000	2003
Naravne lepote	28,8	25,4	24,0
Možnosti za mir, počitek	13,5	19,4	17,0
Podnebne razmere	24,1	17,2	16,5
Cene	5,0	8,5	8,4
Kulturne znamenitosti in prireditve	4,1	7,1	6,1
Varna država	-	-	5,1
Rekreativne dejavnosti	4,4	5,4	4,7
Bližina turistovega bivališča	(0,6)	4,3	4,3
Zdravstvene storitve v zdraviliščih	2,4	4,5	4,1
Igre na srečo	(1,3)	2,3	2,7
Možnosti za zabavo	5,0	2,3	2,6
Drugi motivi	9,1	1,8	1,8
Nezdravstvene storitve v zdraviliščih	((0,6))	1,6	1,5
Nakupovanje	.	0,4	1,0

NARAVNE PRVINE V PROSTORU

Naravne prvine prostora same po sebi niso turistična atrakcija, to postanejo šele, ko pride do povpraševanja po njih.

Naravne privlačnosti – postanejo turistične, ko zadovoljijo neka pričakovanja:

- osebno doživetje
- pozitivno delovanje na človekov organizem
- obnova telesnih in duševnih moči
- zagotavljanje možnosti za rekreacijo

Različne zvrsti turizma – različno privlačne oz. zaželenne naravne privlačnosti.

POMEN NARAVNIH PRVIN POKRAJINE ZA TURIZEM

1. Zunanji doživljajski potencial (bogatitev duha in/ali telesa)
2. Zdravilna vrednost oz. direktni pomen klime in naravnih zdravilnih sredstev
3. Primernost ali uporabnost prostora za rekreacijsko dejavnost
4. Notranja vrednost oz. kulturni pomen ali uporabnost za znanstveno in poučno - vzgojno dejavnost

Prosti čas

- tisti del časa, ki ostaja po času za delo in za osnovne človekove funkcije kot so spanje in prehranjevanje

Rekreacija

- označujemo obnavljanje (regeneracijo) duševnih in telesnih moči ljudi, ogroženih ali obremenjenih zaradi enostranskih obremenitev.
- uresničevanje: z uravnovešenjem med dejavnostjo in počitkom, z menjavo okolja, z vplivi različnih čutnih dražljajev in z določenimi telesnimi obremenitvami človeka.
- v primerjavi s prostim časom ožji pojem, označuje samo tiste dejavnosti oddiha, osvežitve, sprostitve in obremenitve, ki služijo za sprostitve ali nabiranje novih življenjskih moči

Katere človekove dejavnosti sodijo v okvir rekreacije?

- tek na maratonu, spanje v prostih dneh, branje knjige, obisk v restavraciji, ogledovanje izložb.
- nekatere dejavnosti imajo lahko včasih rekreacijski, drugič nasproten pomen. Pri hoji domov, na primer, v lepem sončnem spomladanskem vremenu je lahko rekreacijska komponenta v ospredju, v mrzli deževni noči pa ne.

Rekreacija – ostale dejavnosti

- najpomembnejši kriterij opredeljevanja rekreacijskih dejavnosti, kaj udeleženec dojema kot rekreacijsko dejavnost
- nejasna meja med rekreacijo in drugimi dejavnostmi
- se odvija samo na osnovi osebne želje (v turizmu tudi ljudje, ki to dejavnost potrebujejo kot del npr. poslovnega, verskega delovanja...)
- določena dejavnost je enkrat lahko rekreacija, drugič delo (npr. poštar ob raznašanju pošte, učitelj na športnem dnevu)
- značilna lastnost rekreacije ni dejavnost sama, temveč način, kako se opravlja

Najbolj iskane in priznane turistično privlačne naravne prvine

- podnebje
- površje
- vode v vseh pojavnih oblikah
- rastlinstvo
- živalstvo
- podoba pokrajine kot celote

Naravne možnosti za turistično bivanje:

Podnebje

- določeni tipi podnebja delujejo blagodejno na človekov organizem in njegovo razpoloženje
- dražilna klima
- klimatske razmere v nekaterih področjih omogočajo dve enakovredni sezoni: poletno in zimsko
- najboljše počutje pri 22°C
- za turizem ugodno Sredozemlje z 2.500 do 2.700 sončnih ur letno
- pomen padavin (pretirana sušnost, nevarnost poplav) in vetrovnosti

Naravne možnosti za turistično rekreacijo

- Površje
- navpična razčlenjenost (gore, stene, soteske,...)
- vodoravna razčlenjenost (ravnine, doline, obale, otoki, kraška polja,...)
- vpliva na razvoj različnih zvrsti turizma (planinski, popotništvo, jamski turizem)

Naravne možnosti za turistično rekreacijo

Jezera

- nastanek (ledeniška, tektonska, pretočna, kraška, umetna)
- pomembna turistična privlačnost
- dobršen del turističnega prometa
- Blejsko (T vode poleti nad 20° C, 3 kopalni meseci)
- Bohinjsko

Naravne možnosti za turistično rekreacijo

Reke

- tiste, ki jih tehnološki razvoj še ni povsem onesnažil
- kopanje, čolnarjenje, ribolov, izleti z ladjami po rekah, kampiranje ob rekah
- popularno tudi turistični rafting in kajakaštvo
- turistična privlačnost izvirov rek, slapov (Rinka, Savica), brzice, tesni, soteske (Vintgar), korita (Tolminska korita)
- najbolj privlačne Soča, Krka, obe Savi v zgornjem toku in dobršen del Savinje

SLAPOVI:

- vrednotenje objektivne stvarnosti (višina sklanega praga, naklon slapa, višina slapa, kvantiteta vodnega pretoka, sezonska)
- slovenski slapovi: Čedca (130 m), Boka (106 m), Brinta (104 m), Savinja (90 m), Gregorčičev slap (88 m)
- slapovi (več skupaj): Čedca (130 m), Kloma (128 m), Skok (118 m), Veliki Drsnik (112 m), Po Dolu (110 m), Boka (106 m)

Naravne možnosti za turistično rekreacijo

Rastlinstvo

- redke rastline
- rastejo samo na določenem prostoru in nikjer drugje na svetu (endemiti)
- rastline, ki so zbrane in razporejene po parkih in gajih (Arboretum Volčji potok, Alpinum Juliana, Mozirski gaj)
- turistična ponudba z raznolikostjo, vonjavami, vizualnimi in zdravilnimi učinki
- DREVESA:
- obseg, višina, starost, vrsta
- posebne rasti (Kačja smreka)
- posebne funkcije (lipe po vaseh)
- spominska drevesa (turške lipe)
- Najevska lipa (1080 cm), Gašperjev kostanj (1057 cm), Kovačev hrast (750 cm), Stara Povšna (547 cm)

Naravne možnosti za turistično rekreacijo

Živali

- v naravnem okolju ali rezervatu
- objekt opazovanja in spoznavanja njihovega načina življenja

Tipološke skupine naravne dediščine

- geološko-paleontološka:

nahajališča okamnin, zanimivih, redkih kamnin, sledovi geološkega delovanja (kamnolom apnenca pri vasi Podpeč na južnem robu Ljubljanskega barja, Dolžanova soteska)

- geomorfološka površinska:

- površinski kraški pojavi, zanimive skalne oblike, sledovi

- poledenitev (morene, balvani), skalni samotarji, naravna okna in mostovi, soteske, korita, melišča,... (Veliko Prisojnikovo okno, Mali in Veliki naravni most v Rakovem Škocjanu, Blejski Vintgar)

- geomorfološko podzemna:

- jame in brezna (preko 7000 jam; Škocjanske jame, Postojnska jama, povirje reke Krke)

Tipološke skupine naravne dediščine

- hidrološka:

potoki, jezera, reke, morje, slapovi, snežišča (Bohinjsko jezero, Kriška jezera, Čedca, Boka, ledenik pod Skuto, stalno snežišče Veliki Skedenj pod Prisankom)

- gozdna in drevesna:

ogroženi, redki, značilni ali izjemno ohranjeni gozdni sestoji, pomembni drevesni osebki (najdebelejša, najstarejša drevesa, vaške lipe, spominska drevesa; Zejčarjev kostanj, hrast v Gregovcih)

- botanična:

- rastišča ogroženih, endemičnih ali zavarovanih rastlinskih vrst;

- klasična nahajališča (velikonočnica na Boču, Pokljuška barja)

- zoološka:

življenjski prostori ogroženih, endemičnih ali zavarovanih živalskih vrst; tipična najdišča (soška postrv)

Ožja in širša zavarovana območja

	število
■ Narodni park	1
■ Regijski park	2
■ Krajski park	34
■ Naravni rezervat	59
■ Naravni spomenik	730

- 8% slovenskega ozemlja

- predvidenega za zavarovanje je 20% slovenskega ozemlja

Termalni, mineralni in termomineralni vrelni

- vrelni se nahajajo ob geoloških prelomnicah, na stiku različnih reliefnih enot (ravnine in hribovit svet)

Zdravilne vode:

- različno vsebnost mineralov,
- kemičnih snovi (magnezij, žveplo, kalcij ipd.),
- določeno stopnjo radioaktivnosti (višjo od 3,5 mahovih enot),
- izvirajo iz različnih globin,
- imajo stalno temperaturo nad 20° C,
- se med seboj razlikujejo po svojih zdravilnih učinkih, dokazanih z medicinskim opazovanjem in raziskovanjem

Zdravilne vode imajo svoje indikacije in proti indikacije, ki jih morajo zdraviliški gostje upoštevati

Mineralne vode

- v litru tekočine imajo vsaj 1 g mineralnih snovi
- 25 krajev v SLO, kjer so izviri hladne mineralne vode
- najbolj znani Radenci in Rogaška Slatina
- voda za pitje, ogreta za kopeli, stekleničena
- št. lokalni izviri – Kislá voda pod Olševo

Termalni vrelni

- 3 izrazita območja v SLO:
 - Pomurje
 - Dolenjska
 - Zahodna Štajerska (širša Celjska kotlina)
- Nekatere izvire so našli naključno, ko so delali raziskave o nahajališčih nafte (vrtine globoke več kot 1000 m). Ponekod so načrtno iskali termalno vodo (glede na geološke karte).
- Ob Obali poleg izvirov termalne vode (Life Class Wellness & Spa) uporabljajo tudi slanico in blato (fango) iz solin
 - Portorož, Strunjan

DOŽIVLJAJSKA IN KULTURNA PRIVLAČNOST NARAVNIH DOBRIN

Najbolj privlačni so tisti predeli, kjer se stika več naravnih enot, npr. voda in kopno, ravnine oz. doline in gore...

Gorski potoki in reke

- hudourniški značaj, velik strmec, globoko vrezane struge
- voda v njih je običajno kristalno bistra, zelenomodra (tečejo po apneniških tleh)
- korita, slapovi, globoki tolmoni, široka prodišča

Ponekod urejene pešpoti za ogled. Vožnja z različnimi plovili na vesla.

Gore in hribi

- vrhovi in grebeni
- krnice
- odseki navpičnih sten
- kamniti izrastki, ledeniški balvani, naravna okna...

Kraški pojavi

Kras – nastajal pred 137 do 50 milijoni let.

- kraške jame in brezna – več tisoč, 20 urejenih za ogled
- jamske dvorane, podzemna jezera in reke, kapniki
- presihajoča jezera in polja (Cerkniško, Planinsko...)
- vrtače, polja, uvale, naravni mostovi...

Vegetacija

- ohranjeno sorazmerno veliko naravne vegetacije
- 60% SLO ozemlja prekrivajo gozdovi
- okoli 3000 rastlinskih vrst, od teh je okoli 70 vrst endemitov
- učne poti

Vrednost naravne pokrajine

Doživljajska in rekreativna

Rekreacija v ohranjeni naravni krajini in doživljanje narave sprošča ljudi in jim daje delovni zagon. Velika raznolikost živega je znak zdravega okolja, kar izboljšuje zdravstveno stanje, delovno sposobnost in motiviranost prebivalstva. To lahko trži "zeleni" turizem.

Estetska, notranja in kulturna vrednost

Človek potrebuje stik z ohranjeno naravo tudi za vzpostavljanje psihičnega in fizičnega ravnotežja, torej za kakovostno in celostno življenje, ki ga želi zagotoviti tudi prihodnjim rodovom.

Literatura in viri

- Jeršič, M. 1992: Turistična geografija. Ljubljana: DZS.
- Zorko, D. 1998: Uvod v turizem. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 1999
- Slovenija: turistični vodnik. Ljubljana: MK, 1995 in kasnejši ponatise
- Slovenija: turistični atlas. 2003. Ljubljana: Mladinska knjiga; Geodetski zavod Slovenije.
- <http://www.umanotera.org>